

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д изк. Чавдар Попов

за дисертационен труд на тема:

**ДИНАМИКА В РАЗВИТИЕТО НА ИЗОБРАЗИТЕЛНИТЕ СПОСОБНОСТИ НА
ДЕЦАТА В ПРЕДУЧИЛИЩНА И НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ**

за придобиване на научната степен

„ДОКТОР НА НАУКИТЕ”

в професионално направление 1.2. „Педагогика”

Автор: проф. д-р Лучия Ангелова

Софийски университет „Св. Климент Охридски”

Факултет по науки за образованието и изкуствата

Катедра „Предучилищна и медийна педагогика”

Дисертационният труд на проф. д-р Лучия Ангелова се състои от увод, две глави, заключение и списък на използваната литература в общ обем от 222 страници. Той е посветен на една значима и достатъчно обхватна тема, която в пълна степен съответства на изискванията и на критериите за получаване на научната степен „Доктор на науките”.

Общата композиционна постройка на труда е логично и последователно разгърната в хода на изложението. В увода отначало се очертава постановката на проблема, дефинира се предметният и тематичният обхват на материала, прецизира се съдържателният контекст, в рамките на който се проследява поставеният проблем. Авторката разглежда всички възможни аспекти от изобразителните, или по-точно казано пластичните изкуства – рисуване, моделиране, апликиране, конструиране, засягайки по този начин в пълнота двете основни насоки във формоизграждането на произведенията на детското творчество – изобразителната и архитектурната.

Добре и убедително са очертани и формулирани и целите и задачите на труда. Още от увода става ясно, че проф. Ангелова прави опит да съчетае органично

теоретичните и практическите аспекти както на обучението, така и на възприятието и на оценката на продуктите на детското рисуване, моделиране и апликиране. За това очевидно ѝ помага както сериозната академична подготовка, така и практическия ѝ опит, а и многобройните непосредствени наблюдения, които тя е натрупала през годините.

И в първа, и във втора глава авторката отстоява едни и същи изследователски принципи, които се свеждат до осъзнатата необходимост от прилагане на интердисциплинарни подходи (обща педагогика, педагогика на изкуството, обща психология, психология на изкуството, статистика) за решаването на поставената проблематика. В същото време проф. Ангелова през цялото време държи сметка за това, че теорията и практиката са двете страни на един и същ медал. Ето защо проблемите на обучението по изкуство, на особеностите на възрастовите групи, на комуникацията, както и възпитателните функции на пластическото творчество, граничещи с изключително важните аспекти от цялостното формиране на личността, се във фокуса на вниманието на авторката и преминават като червена нишка през целия текст на дисертационния труд.

Първата глава на доктората, озаглавена „Теория на изобразителната дейност” въпреки глобалната си формулировка, има пред вид единствено и само генезиса и формирането на детските умения в областта на пластиката (казано в най-широк смисъл). Авторката е много добре запозната с литературата по въпроса и творчески използва стореното от други специалисти работили преди нея, но в същото време проявява нужната степен на научна критичност спрямо някои тези и становища, които убедително оборва, допълва или коригира. Последователно са проследени някои основни концепции за детското изобразително творчество, за особеностите на творческата изобразителна дейност на децата. Разгледани са и етапите в развитието на изобразителните способности и видовете изобразителни дейности.

Втората глава, озаглавена „Изобразителното изкуство и изобразително-творческата дейност в системата на детската градина и началното училище” е основна в труда. Тя съдържа шест подглави, в които последователно се разглеждат няколко важни страни от проблематиката, заложена в дисертацията.

На първо място авторката прави подробен анализ на функционалните измерения на изобразително-творческата дейност и на изобразителните способности на децата в

предучилищна и начална училищна възраст. Тук проличават сериозните ѝ познания относно специфичните особености на всяка една възрастова група, както и богатството от интерпретативни процедури, съответстващи на изобразителните характеристики на всяка една от тях.

След като разглежда диагностиката, проф. Ангелова пристъпва към анализ на съдържанието на изобразителното изкуство като система за надграждане на знания, умения и отношения. В този раздел тя засвидетелства своите познания този път за основните характеристики и специфични особености на изобразителното изкуство от гледна точка на неговата видово-жанрова морфология, на изразните средства и на технологично-материалните му аспекти, които, противно на онова, което се мисли обикновено, имат изключително важно значение именно в тези изкуства. Точно тази особеност отличава пластичните изкуства от всички останали видове изкуства.

Правилно се акцентира и на факта, че изобразителното изкуство като цяло е важен компонент от общото духовно и културно изграждане на личността.

Убедително и пълно са формулирани основните принципи на системата за надграждане при обучението по изобразително изкуство. И тук проличават комплексните познания на авторката, които ѝ позволяват свободно и леко да оперира както с педагогически технологии, процедури и инструментариум, така и да държи сметка за обстоятелството, че общите изходни моменти и правила следва да бъдат внимателно и деликатно модифицирани съобразно особеностите на сферата, с която се занимава даден педагог.

В редица от последващите страници става дума основно за практически форми на приложение на теоретичните постановки, за изводи и оценки, изградени на базата на тестове, конкретни разработки, на корекционни и терапевтични възможности на изобразителното изкуство и, по-широко, на изобразително-творческата дейност.

Заклучението подвежда резултатите и формулира изводите и оценките на дисертационния труд.

Авторефератът е написан съгласно изискванията и отразява адекватно съдържанието на труда и основните проблеми, засегнати в него..

Към дисертационния труд на проф. Лучия Ангелова могат да бъдат отправени някои бележки и препоръки.

1. По-ясно да се разграничат „детско изкуство” от „детско изобразително творчество”. Според нас тези понятия не са тъждествени, макар че частично се взаимозастъпват и донякъде препокриват. Предпочитание според нас следва да се отдаде на „творчество”, тъй като това понятие е по-широко от „изкуство”. Тук също има един деликатен момент. Изкуството, както е добре известно, освен всичко друго е и вид професионална дейност, отразена в номенклатурата на професиите. Можем в тази връзка да направим известна аналогия с филогенезиса – пещерните рисунки са резултат от определена „изобразителна дейност”, продукт на „изобразително творчество”, но едва ли „изкуство”, въпреки че фигурират на първите страници в редица общи истории на изкуството.

Дори употребата на думата „творчество” е проблематична, тъй като при малките деца рисуването и моделирането са по-скоро форми и начини на себеизразяване.

2. Можем да пожелаем посочената накрая литература да намери по-широко отражение във вид на бележки под линия в текста.
3. Налице са и някои преповторения, които при по-внимателен прочит на целия текст могат да бъдат отстранени.

Независимо от направените препоръки и бележки като цяло намирам, че дисертационният труд на проф. д-р Лучия Ангелова отговаря на необходимите критерии и изисквания за да бъде присъдена на авторката научната степен „Доктор на науките”, което и препоръчвам на Специализирането научно жури.

проф. д. изк. Чавдар Попов